

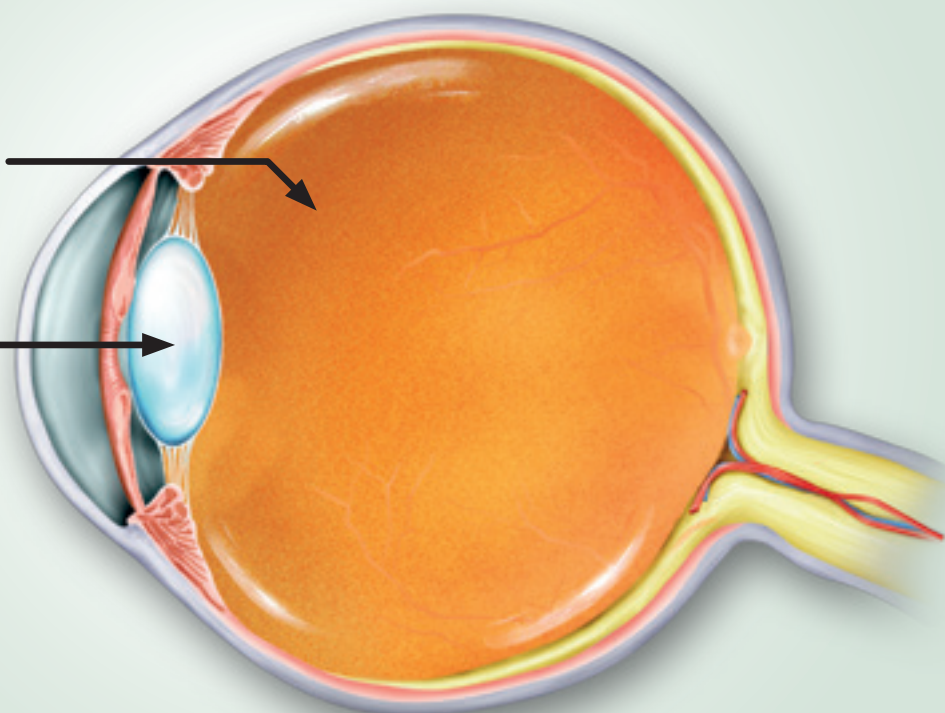
FIGUR

1

Linsens bagvæg er i tæt kontakt med glaslegemet, der udfylder det indre øje

Glaslegemet

Linsen

Nyt fra
forsknings-
fronten

Søren Solborg
Bjerrum

Læge, ph.d.-stud.
Øjenafdelingen,
Glostrup
Universitetshospital

Illustrationer:
Mediafarm

Nethinde- løsning og infektion i øjet

(*endoftalmitis*)

– to alvorlige
komplikationer til
grå stær operation

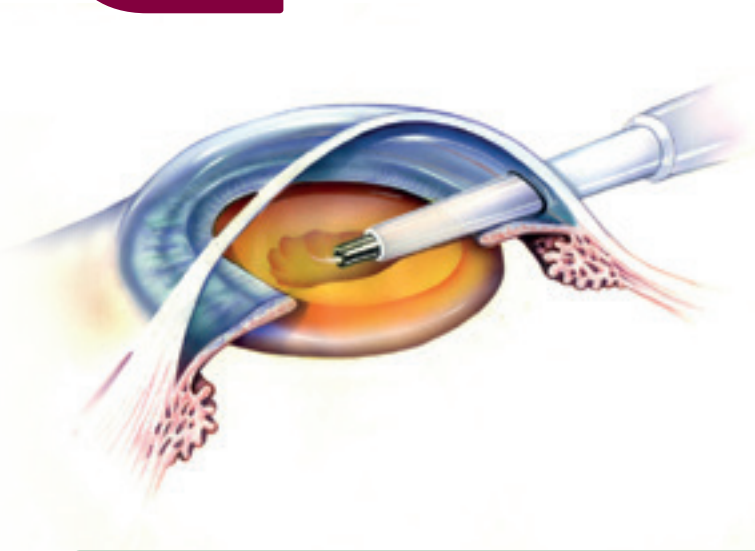
Hvad er grå stær kirurgi?

Grå stær er en tilstand, hvor øjets linse (Fig. 1) bliver tiltagende uklar med alderen. Alle mennesker får grå stær på et tidspunkt, hvis de bliver gamle nok. Symptomerne på grå stær kan være gradvist nedsat syn, ændret farveopfattelse eller blændingsgener - eksempelvis af lygterne på de modkørende biler, når det er mørkt.

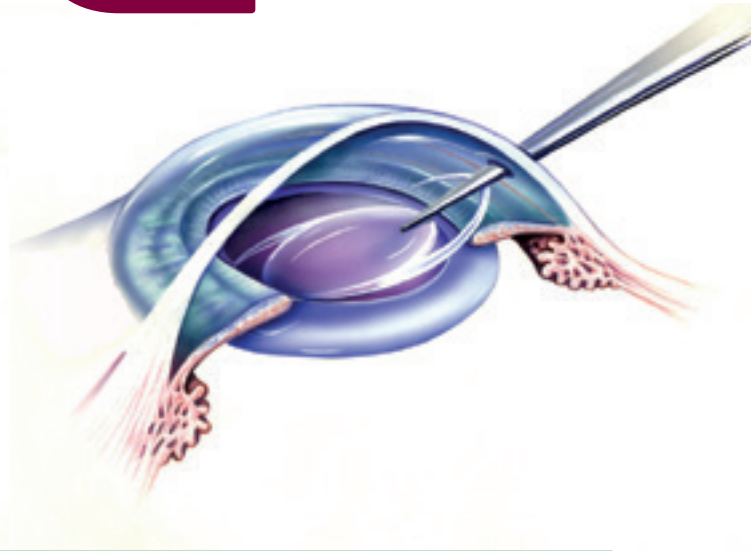
Ved en grå stær operation fjerner man øjets linse vha. ultralyd (Fig. 2) og erstatter den

FIGUR**2**

Den uklare linse knuses og udsuges med ultralydsonde

FIGUR**3**

Acryllinse med fjederben placeres i linsesækken

med en kunstig linse (Fig. 3). Operationen foregår typisk i lokalbedøvelse og varer 15-20 minutter. Gennemsnitsalderen for grå stær operation er omkring 75 år, og i langt de fleste tilfælde foregår operationen uden komplikationer.

Hvilke alvorlige komplikationer kan der opstå i forbindelse med en grå stær operation?

Nethindeløsning (amotio) og infektion i øjets indre (endofthalmitis) er to alvorlige, men

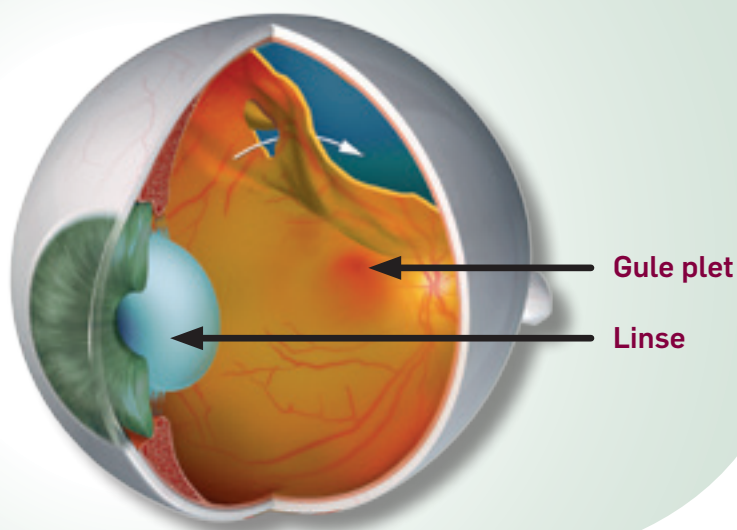
heldigvis meget sjældne komplikationer til grå stær kirurgi. Nethinden er den lysfølsomme struktur i den bagerste del af øjet. Ved en nethindeløsning løsner nethinden sig fra øjenvæggen. (Fig. 4).

Symptomerne på nethinde-

FIGUR**4**

Nethindeløsning opstår ved, at en rift eller et hul i nethinden muliggør, at væske fra det indre øje trænger ind bag nethinden og løsgør den som tapet fra væggen.

Såfremt afløsningen involverer den gule plet, mistes læsesynet

FIGUR

5

Nethindeløsning ses som en mørk skygge nederst i synsfeltet, som hurtigt vokser. Her er det vist for højre øje mod næsen.

løsning er pludseligt opståede lysglimt samt en skygge nedadtil mod næsen i synsfeltet, som vokser inden for dage (Fig. 5). Nethindeløsning er en akut synstruende tilstand, som behandles kirurgisk med sigte på at lukke hullet og sætte nethinden tilbage på plads. Når den gule plet - hvor skarpsynet dannes - er involveret, kan man miste læsesynet, men orienteringssynet forbliver intakt.

Hvor stor er risikoen for nethindeløsning efter en grå stær operation?

På øjenafdelingen i Glostrup har vi for nylig fået publiceret en undersøgelse, der viser, at en ukompliceret grå stær operation generelt øger risikoen for nethindeløsning 4 gange i forhold til, hvis man ikke blev opereret. Risikoen for nethindeløsning efter en grå stær operation er højest i det første halve år efter operationen og vil derefter falde gradvist, men vil stadigvæk være forhøjet i forhold til risikoen i ikke-opererede øjne op til 10 år efter operationen (Fig. 6).

Den risiko for nethindeløsning, der kan tilskrives grå stær operationen, er den samme, uanset om man er mand eller kvinde, ung eller gammel. Da risikoen for

nethindeløsning blandt ikke-opererede danskere generelt er meget lav, bør man ikke være bekymret for at få en nethindeløsning efter en grå stær operation, da det er en sjælden tilstand. Man skal dog som patient informeres om, at en grå stær operation vil medføre, at risikoen for nethindeløsning vil være forhøjet i op til 10 år efter operationen og specielt i det første halve år efter operationen. Man skal som patient derfor være meget opmærksom på eventuelle

symptomer på nethindeløsning.

Infektion i øjets indre (endoftalmitis) er en frygtet komplikation

Endoftalmitis er en tilstand, hvor mikroorganismer (ofte bakterier) får adgang til øjets indre. Det sker typisk i forbindelse med en grå stær operation, men kan også ske efter andre kirurgiske indgreb på øjet. Symptomerne på endoftalmitis er typisk

kraftigt nedsat syn samt et rødt og smertende øje, der typisk opstår et par dage efter operationen (Fig. 7). Da øjets indre er sterilt, er der ingen immunceller til at bekæmpe infektionen. Derfor er endoftalmitis en meget frygtet tilstand, der behandles akut kirurgisk med oprensning af glaslegemet og injektion i øjet med antibiotika. Hvis man i forbindelse med endoftalmitis

finder aggressive bakterier i øjet, er prognosen oftest meget dårlig, hvorimod prognosen sædvanligvis er god, hvis bakterierne ikke er aggressive.

Hvor hyppigt forekommer endoftalmitis efter grå stær operation?

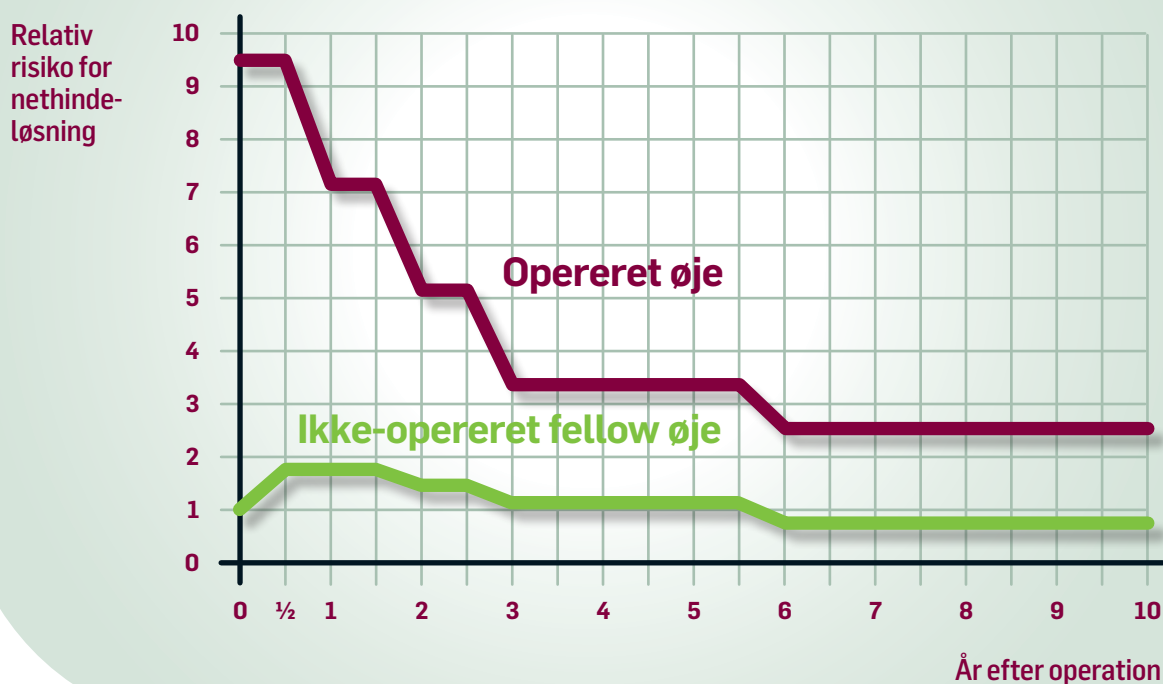
Indtil for nylig har der ikke været pålidelige tal for, hvor hyppigt endoftalmitis forekommer

efter en grå stær operation i DK. Vi har på øjenafdelingen i Glostrup for nylig påvist, at risikoen for endoftalmitis efter grå stær operation på Sjælland i perioden 2002-2010 var meget lav på de offentlige øjenafdelinger, således at kun ca. 4 ud af 10.000 grå stær operationer førte til endoftalmitis. Blandt de private øjenklinikker på Sjælland var risikoen for endoftalmitis efter

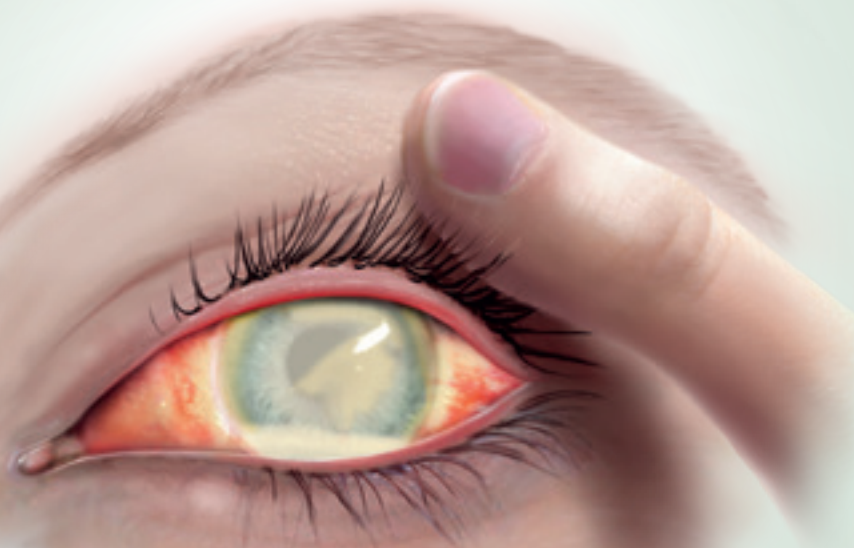
FIGUR

6

Grå stær opereret øje versus ikke-opereret øje

Øje opereret for grå stær med efterfølgende udbrud af endoftalmitis. Det er en akut betændelse i øjet, hvor man typisk ser et rødt øje, en uklær hornhinde og eventuelt affaldsstoffer af protein nederst i øjet mellem iris og hornhinden (hypopion). Man har oftest stærke smerter i øjet.

en grå stær operation også meget lav og på niveau med risikoen efter offentlig operation. Der var dog enkelte private øjenklinikker på Sjælland, der havde en højere forekomst af endoftalmitis efter grå stær operation i forhold til de offentlige øjenafdelinger.

Hvordan nedbringer vi antallet af komplikationer i fremtiden?

Risikoen for nethindeløsning efter grå stær operation er faldet i takt med, at der er

udviklet nye operationsteknikker, som er mere skånsomme for øjet.

Risikoen for endoftalmitis efter grå stær operation er også faldet gennem de senere år. En væsentlig årsag til dette er, at der er sat mere fokus på forebyggelse med bl.a. indsprøjtning af antibiotika i øjet under operationen.

I Danmark er det et problem, at specielt dele af den private grå stær kirurgi ikke bliver registreret i Statens Serum Instituts registre. Det

betyder bl.a., at det præcise antal grå stær operationer ikke kendes, men det skønsmæssige estimat er ca. 50.000 øjne pr. år. Hvis vi skal nedbringe antallet af komplikationer efter grå stær kirurgi i fremtiden, er det derfor væsentligt, at der bliver sat større fokus på, at al grå stær kirurgi bliver registreret, således at omfanget af komplikationer kan kortlægges og analyseres mht. mulige årsager og dermed forbedret forebyggelse. ■